

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

A kézdivásárhely városi és vidéki vadász-egyesület hivatalos közlönye.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyedévre 1 frt 20 kr. — Egyenlő száma 5 kr. Községek, tanítók, iparosok és Egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 4 frtért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelyt) intézendők.
Kiadóhivatal: K. Vászárhelyt az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetéseknek s előfizetési pénzek küldendők.

A gabonavám felfüggesztése.

A gabonavám eltörlésének, illetőleg ideiglenes felfüggesztésének kérdése hirtelen nemzetközi ügygá lett egész Európában. Mindegyik országban tárgyalják, sőt sok helyütt máris intézkedtek a kérdés egyik vagy másik irányban való eldöntése tekintetében. Franciaország kezdte meg azoknak az államoknak sorát, melyek felfüggesztették a gabonabeviteli vámot s rögtön követte e példát Olaszország. Viszont azonban Oroszország, majd utána Törökország tilalmat adtak ki a gabonakivitel megszüntetése érdekében. A Német Birodalom volt pedig az első, amely arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem függeszti fel a gabonavámost, mert a mezőgazdaság érdekeit ily súlyosan esorbítani nem szabad s ezért semmiféle intézkedést nem tesz ebben az ügyben.

Mindezek az államok — valamennyi kontinentális nagyhatalom — immár tulvannak egyik vagy másik irányban az elhatározás pontján. Nálunk ellenben a politikai és gazdasági élet ügyeinek napirendjén az első sorban áll a kérdés s ma még tárgyalás folyik róla Magyarország kormányja és az osztrák miniszterium között. Az osztrák kormány megbízottat küldött le Budapestre, hogy javaslatait a magyar kormánynak megvívgye, egyidejűleg azonban — ez nagyon hasonlít a Badeni-féle kiegyezési politikához — az osztrák parlament elé vitte a dolgot, ami a politikai ildomosságnak és diszkreczióknak nagyon csekély respektálása. Azonban az nem nagy baj, hogy az osztrák parlament előtt Baernreither kereskedelemügyi miniszter mindjárt ki is kürtölte, hogy mit kíván ő a magyar kormánytól, mert hiszen csak magamagát kompromittálja majd, ha a magyar kormány úgy határoz, hogy nem engedi meg a gabonavámok felfüggesztését.

Pedig a magyar kormánynak így kell határozni, mert Magyarországnak fontos érdeke, hogy a gabonavám fel ne függesztessék. A legkülönbözőbb szempontok feltétlenül az ilyen elhatározás mellett szólnak s e szempontok fontossága akkora, hogy a mai körülmények között talán még egy olyan igazán nemes s a történelem vésőjére méltán érdemes akció sem tudna bennünket a gabonavám felfüggesztésére rábírní, mint amilyen a nagy Cobden felszabadította Angliát a gabonavámok nyűgéből.

Tisztában kell lennünk azzal, hogy a gabonavámok felfüggesztése ma csak az esetben lehetne helyénvaló, ha nálunk is pénzügyi jellege volna a vámnak. Ek-

kor ugyanis csak arról volna szó, hogy az állam lemondjon bizonyos jövedelemről, avógból, hogy — feltéve az intézkedés tényleges eredményét ebben a tekintetben — a fogyasztás olcsó, teljes és jó kielégítést lehetővé tegye. Ez a gondolkodásmód vezette Franciaországot s Olaszországot a vám felfüggesztésének elrendeléséhez.

De olyan államokban, a hol a gabonavám nem fiskális jellegű, hanem a belföldi mezőgazdaság védelme czéljából alkottatott, semmi szín alatt sem szabad a felfüggesztés fégyveréhez nyulni, mert igen könnyen hátrafelé süllhet el. S mi esoda furcsa logika volna, ha a vámvédelmet épp akkor függesztenék fel, a mikor a mezőgazdaság nagy bajban van! Az olyan államokban, a hol a mezőgazdaság az első tényező, a fogyasztás általában a közélet zavartalan ellátása érdekében, inkább a gabonakiviteli tilalom helyénvaló, a mi feltétlenül biztosítja a belföldi készleteket a belföldi szükséglet javára. Így gondolkodik a kérdésről Oroszország, mely tudvalevően igen agilis gabonapolitikát követ s ugyanezt az intézkedést rendelte el Törökország is a maga gabonatermő területeire nézve.

A kérdés tehát az importáló és az exportáló államok közötti gazdasági harcot idézte fel, melynek első stádiuma az, hogy míg az importáló államok felvonják a sorompót a külföldi gabona beözönlésének megkönnyítése czéljából, addig az exportáló államok a maguk szükséges készleteinek kiáramlását megakadályozandó, tilalmat rendelnek el a gabonakivitelre. A vámfüggesztés tehát értéktelen dologgá vált, sőt éppenséggel nem lett hasznára a fogyasztó közönségnek, mely — miként Franciaországban látszik — a vámmenetség ideje óta még sokkal nagyobb árakat kénytelen fizetni, mint azelőtt.

Ilyen körülmények között, ha más fontos érdekek nem adnának is határozott utmutatást, a magyar kormánynak nem nehéz az elhatározása. A gabonavámost nem függesztjük fel. A közelmúlt néhány nap alatt nemzetközileg bebizonyult, hogy ez amugy sem czélirányos intézkedés; eredményt vele alig lehet elérni. Magyarország ebben az esetben arra az álláspontra helyezkedhetnék, mint a többi exportáló államok, például Oroszország, s követelhetné a kiviteli tilalom elrendelését éppoly joggal, mint ahogy az osztrák kormány a vám felfüggesztését igényli. Ekkor aztán két szélsőség állana egymással szemben, amely egymást ellensúlyozván, természetesen a középutra vezetne. Nos hát: ezt a középutat meg lehet, sőt meg is kell tartanunk, anélkül, hogy a

helyzetet élére állítanók. A mai körülmények között nincsen szükség semmiféle vám intézkedésre; amiként túrtük azt, hogy éveken át minimumra csökkent áron jutott a fogyasztás a kenyérhez, akként el kell viselnünk a viszonyok jelenlegi fordított alakulását. S hogyha akkor nem tettünk semmiféle intézkedést a súlyos viszonyok között levő mezőgazdaság érdekében, úgy most viszont nem szabad semmit sem tennünk a mezőgazdaság ellenére.

Ha például tavaly ilyenkor, a hatfórintos buzaár idején, a beözönlő külföldi gabona ellenében való védelmül a vám felemelését javasoltuk volna Ausztriában, a mi mezőgazdaságunk javára, — kétségkívül egyhangú visszautasítás lett volna részünk onnan tülöl.

Miért legyünk mi most engedékenyebbek, különösen akkor ha még csak nem is egész Ausztria igényli a gabonavám felfüggesztését, a mint ezt a dolog parlamenti tárgyalása bebizonyította?

És általában emelkedjünk arra a magaslatra, a melyre oly kitűnő érveléssel szállott fel a német birodalmi gyűlés, midőn a mezőgazdaság érdekeinek feltétlen megóvását proklamálta a gabonavám-kérdés alkalmából. Ez a példaadás egyrészt erős támasz a magyar kormánynak abban az eljárásában, a melylyel visszautasítja az osztrák kormány követelését, másrészt pedig utmutatás arra nézve, hogy miként kell a mezőgazdaságot megvédeni nálunk, a hol ennek aránya a nemzeti gazdaságban még sokkal nagyobb, tulyomóbb.

Nem ejtünk több szót a dologról: a magyar kormány vissza fogja utasítani a gabonavám eltörlését.

P. H.

A kézdi-vásárhely—soósmezői h. é. vasut.

IV.

III. A tervezett vasut politikai és társadalmi jelentősége.

A helyi érdekű vasut jelen fejezete alá ép úgy tartozik a teher mint a személy-forgalom.

Magyarország csak akkor lesz igazán hatalmas, ha minden ízében magyar lesz; ezen törekvésnek pedig egyik legfontosabb tényezője a vasut. A vasutak emelik a nemzeti önérzetet és öntudatot, ezek képezik a nemzeti egységek mekanikai tényezőjét.

A könnyű és olcsó forgalom által az egymástól távollevők összehozhatók; a tájszólás, a lokálpatriotizmus megszűnik, az emberek nyelvben, ruházatban és szokásokban kölcsönösen kiegyenlítődnek és kifejlődik az együvértartozás és közös érdek ösztöne.

A tervezett vasut gyűjtő területére eső lakosságnak 16% románjuk és hogy ott a magyar nyelv eddig általánosan el nem terjedt, egyedüli oka csak is a lakosság elszigeteltségében keresendő.

Ha a lakosság sűrűbben fog érintkezni az állami hivatalokkal és a magyar munkaadókkal, lépésről-lépésre fel fogja ismerni a magyar nyelv tudásának szükségességét, így saját fejlődésünkkel lépést fog tartani, kell hogy lépést tartson, a magyar állameszme és a magyar nyelv terjedése is.

A magyar és román lakosság sokszor lesz kénytelen együtt dolgozni, utazni, ezáltal a fajgyűlölet megszűnik és a nemzetiségek egymást tisztelni tanulják.

A nehézkes közlekedés megnehezíti a közigazgatást, a legjobb akarat mellett sem lehet az ellenőrzést kellő mértékben gyakorolni, pedig nagyon is ismeretes, hogy a magyarosodás terjedésének egyik alapfeltétele a jó és igazságos közigazgatás.

A helyi érdekű vasutak a tervezett állami közíratásban döntő tényezőt fognak képezni, csakis a közlekedés iránya és annak földrajzi fekvése lehet mérvadó a majdani területiális beosztásra nézve.

Az állami jövedelmek tetemesen fognak emelkedni, mert a földnek nagyobb lesz az értéke és így nagyobb az adóképesége is; továbbá a lakosságának több jövedelme lévén, többet fog fogyasztani, a mi szintén emelni fogja az állami jövedelmeket.

Már elébb említettük, hogy Kézdi-Vásárhely és vidékén a lakosság nem szaporodik, sőt apad. Ezen apadásnak oka pusztán a kivándorlásban rejlik. A háromszéki székely szorgalmas és üzérkedő. Romániában, illetve Moldvában széles talaj van élelmessége és szorgalma számára, azonban az utazás Moldvába ma igen drága és sok pénzbe kerül, minek következtében, ha egy a határon átment, csak ritkán jöhet haza.

Hiányzik tehát az alkalom, hogy magyarsága benne ébren tartassék, — hogy rövid időközökben haza jöjjön szülőföldjére. Kénytelen sok esetben saját megszokott nemzeti viseletét is a román viselettel felcserélni, hisz egy öltöny ruháért nem érdemes egy havi kereset árán haza jönni Kézdi-Vásárhelybe. És ha az első lépés megtörtént, ha már egyszer a székely, a román ruhát — bár csak szükségből is felöltötte — ez többé magyarrá nem lesz.

Legjellemzőbben bizonyítja ezen állítást a bukovinai csángó magyarok élete és története.

A magyarság megvédése Kelet felől olesó és gyors közlekedés megteremtésében találhatja egyedüli megoldását. Véreinkkel túl a határon folyton fentartandó az összeköttetés, — de ez csak úgy lehetne, ha az idegen földön táplálkozó magyarok — igen csekély áldozat árán — minél sűrűbben vizs-
szatérhessenek szülőföldjükre.

IV.

A tervezett vasut stratégiai jelentősége.

E tekintetben csakis általánosságban szólhatunk, miután a stratégia a hadügyi kormányzat révén érvényesül.

Az Ojtoz-szoroson jöttek be a hunok, a tatárok, a törökök és 1848-ban az oroszok. Az ojtoz-szoros valamennyi hadászati utak közül, még az északi Kárpátok szorosait sem véve ki, Oroszországhoz és a Fekete tengerhez legközelebb fekszik. És míg az északi szorosok előtt, még a monarkának, bár sik, — de mesterségesen védett területei húzódnak — addig az Ojtoz szoros torkolata a románok birtokában van. Az Ojtoz szoros tehát első védvonalunknak egyik igen fontos pontja, ezt teljesen kezünkbe tartani — és szükség esetén gyors védelemmel elláthatni — bármily mozgósítási terv mellett — az országra nem lehet közömbös. De emeli ezen szoros jelentőségét még azon körülmény is, hogy a míg minden más kárpáti szoros tisztán nemzetiségi vidéken van — addig az ojtoz szoros Székelyföldön fekszik — a hol a más nemzetiségű lakosok csak 16%-át képezik az összlakosságnak. Kivéve Soósmező községet, a melynek szintén 284 magyar lakója van, a többi község mind magyar.

(Vége következik.)

Polgári iskolai körök*)

Tekintetes Szerkesztő Ur!

1897. decz. első napjaiban szíves volt becses lapjában egy felhívást közölni, mely a szomszédos megyék polgáriskoláinak tanárait felhívta egy kör alakítására.

A felhívás eredménye az lett, hogy négy hónap mulva, azaz 1898. április 16-án a Sepsiszentgyörgyön egybegyűlt polgáriskolai tanárok kimondták a kör szükségességét és elhatározták, hogy folyó év június havában szervezni is fogják a Brassó-Háromszék megyei polgáriskolai kört.

A történetek szerint tehát a polgáriskolai kör elvben már megvan, sőt az előtervezet annak szervezésére minden irányban intézkedett is.

Lehet, — mert a kör megvalósítását a legtöbbben lehetetlennek tartották, a szervezkedés eddig a legnagyobb esendben folyt. Most azonban, a midőn az eszme már diadalra jutott, megtalálta, mint minden igaz ügy, a maga hátramozdított is.

Elkésve bár egymást érik az eszmecserék, a melyek az ügynek akadályát már nem képezhetik, de annál jobban megvilágítják a polg. isk. tanárok szükséges, nemes és jogos törekvéseit.

Nem sokkal ezelőtt egy *Ó* név alatt irt cikkre röviden válaszoltam. Azonban, mivel ujabbant ki-tűnt, hogy nemesak elvi különbségek, de félreértések, sőt erőszakos félremagyarázások is kerülnek a vita során felszízre: megkérem a Tek. Szerkesztő Urat, hogy ez ügyben soraim számára még egyszer helyet adni szíveskedjék.

Nem kizárólag a tanfériaoknak, de nagyrészen a közönség azon részének írom soraim, a melynek érdeklődését az eddigi eszmecserék felkeltették.

Tudom, — hogy az ügy igazságának védelme nem szorul reám, sőt ha itt e megye hararai közt reám volna bízva, akkor sem valami nagy munkát kellene elvégezni; mert elvőgeztek ezt jóval előttem az ország csaknem minden vidékén, s mert tudom azt, hogy sokkal több fejteződésbe kerül az igazságot elcsavarni, vagy meghamisítani, mint mellette megállani.

De, — nehogy a könnyen félrevezethető közönség törekvéseinkben egy igaztalan, vagy céltalan erőlködést lásson: még egyszer elhatároztam magamat arra, hogy az ügy érdekében eddig elmondottak mellé, egyet-mást hozzátégyek.

Mint előbbi cikkemben, úgy most is szándékom kerülni: mindazt, a mi mondanivalóm igazságát a személyeskedés sarával bemocskolhatná s így valóban rossz vért szülhetne.

Célom első sorban a polgáriskolával, azután a megyei tanítótestületből való kiválás eszméjével, s ezek kapcsán természetesen néhol *Ó* ur gondolkodásával is foglalkozni.

Hogy a polgári-iskola az elemi-iskola felső tagozata volna, azt merőben tagadjuk, de mert úgy vesszük észre, hogy *Ó* ur s elvségei szerint is, — (tisztet a nagyszámu kivételnek) — minden más fajta iskolai, még az egyetem is, az elemi iskola felső tagozata — s ebből kiindulva hiszik hogy ma vagy holnap az ország összes más iskoláit ezim-tábláik és jogaiktól megfosztva, átvetik a megyei tanítótestületek rendelkezésének; — ilyen gondolkodás mellett, csak mi is belenyugodhatunk a fentebbi megminősítésünkbe.

De *Ó* ur úgy is nyilatkozik, hogy a polgáriskola önzéltu intézmény, hajlandónak látszik elismerni azt is, hogy speciális érdekei is vannak, de hogy önállóságra is volna szüksége, azt merőben tagadják.

Lett légyen a polgáriskola eddig tetszés szerint minősített iskola, bizton reméljük, hogy azzá lesz a közel jövőben, a mivé lennie kell, s a hová már jóval ezelőtt, önállósággal rendelkezve, tan-
erőinek vállalt ereje eljuttatta volna.

Nyiltan bevallott hitvallásunk iskolánk s rendeltetése felől nem lehet — és nem is más, mint országos egyesületünk programja; — mely szerint a polgári iskola a létesíthető gyorsasága és olesó-bá tehetése (t. i. az állam helyett a községek megterhelése) miatt az 1868. XXXVIII. t. ez. keretében ideiglenesen belekényszerített középiskola, (tehát semmiesetre nem a régi főnormális iskola), me-

lyet az 1883-dik évi minősítési törvény akadályozott meg legjobban fejlődésében.

Maga Csengeri, a polgári iskola megalkotója az 1879. április 16-án tartott kultuszminiszteri értekezleten, nagyszabásu beszédében a polg. iskolát új középiskolának nevezi s ugyanott ő maga elismeri, hogy a polgári iskolákat csak ideiglenesen illeteték bele a népoktatási törvény keretébe.

A jövő 7 osztályu polgári középiskolája magyar nemzeti alapon épülve, gyakorlati irányzattal a régibb középiskoláknál rövidebb idő alatt, közvetlenül a gyakorlati életre, vagy a megélhetést biztosító szakintézetek és szaktanfolyamokra fog előkészíteni. Nem ezélné a szorosabb értelemben vett tudományos pályák, így tehát az egyetem előkészítő iskolája sem lenni.

És, hogy ez irányban a Miniszter többször hangsúlyozta azt, hogy a polgári iskolákat kivesszi a népoktatási törvény keretéből s hogy a minősítési törvény revidálása nélkül erre nem is gondol, hogy még a mult évben, a gróf Dégenfeld József főispán vezetése alatt nála járt hajdusdobozlói küldöttségnek örömtét fejezte ki a felett, ha az első 7 osztályu polgári iskolát nekik adhatják; ezeket tudható már még az is, a ki szántszándékkal kerüli az ilyen dologról való tudomásvételt.

Általánossá kezd válni a törekvés az iránt is, hogy a polgári iskolai tanárképzés és képesítés az egyetemen történjék, a hol már miniszteri engedéllyel 3 évi kor. isk. szolgálat után alapvizsga nélkül, annak hiányában pedig alapvizsgával is szép számmal tették és teszik le a polg. iskolai tanárok a középkereskedelmi iskolai tanári vizsgát, — a hol nem egy polgári iskolai tanár szerzett már magának doktori oklevelet, — a hol az előadásoknak magán uton való hallgatását a polg. iskolai tanárjelölteknek a Miniszter nemesak megengedte, de erre ezeknek figyelmét fel is hívta, — s a hol a tulnyomó részben polg. iskolai tanárokból lett tanító-képezdei tanárok is, — bizonyára nem önmaguk kicsinylése miatt, — utódaikat képeztetni óhajták. — Hisz a polg. iskolai tanárképző jelen alakjában is, legalább jó érettségi bizonyítvánnyal s jeles, vagy kitűnő fokozatu elemi-iskolai tanítói oklevéllel veszi fel hallgatóit.

E két ujabb irányu tanárképzés egyesítése a már meglevő középiskolai tanári képzéssel, sem elvi, sem fináncziális tekintetben nem ütközik elháríthatlan akadályba.

Azon többször hangoztatott állításra pedig, hogy a polg. isk. tanároknak a megyei tanítótestületekből való kiválása nem tartozik a mély belátással bíró hazafias tények közé; erre az állításra már előbbi cikkemben világosan megfeleltem.

Csupán azt kérde meg: mit szól *Ó* ur ahhoz? hogy a polgári leányiskola oldalhajtása, — a felsőbb leányiskola, — ép úgy a polg. fiu iskola oldalhajtása, — a középkereskedelmi iskola is kiváltak a népoktatási törvény, s így a megyei tanítótestületekből is.

Mit szól ahhoz, hogy épen most-most, a tanítóképezdei tanárok váltak ki ugyanonnan; a kik pedig a megyei tanítótestület tagjainak mesteroik voltak, a kik látták el azokat az életre utavalóval, s a kiknek irányítása ott nemesak legilletékesebb, de kétségtelenül több hasznót hozhatott volna, mint a polg. iskolai tanároké.

Nem akar ez vád lenni a képezdei tanárok ellen, mert eljárásukat számos szempontból helyeselni tudom s helyeselheti bárki, a ki ezen kiválás miatt nem úgy tekint a három iskolát, mint az elemi iskola ellenségeit.

Mindezek megtörténtek és lám csak! mégis mozog a föld, Buda még áll, s azon intézmények tanárai még mindig hazafiak, az sem lehet rájuk fogni, hogy nélkülözik a mély belátásu paedagogiai tudást, de sőt még ennél is több, a megyei tanítótestületek sem buktak meg sehol.

Hisszük, hogy az ó-kor tudománya egy fejben is elfért, de ki merné ma fejét ennyire becsülni? Ma a munka-megosztás elve nélkül sehol sem érünk célra. Magam is helyeslem s tudom, hogy szükség van minél szorosabb kapcsolatra az egyes iskolafajok között, de csupán az összeköttetés hangzatos czíme alatt nem tehetünk tönkre egy egész intézményt.

Mert nem csuful ütne-e ki az olyan gondolkodás, mely szerint, hogy az általános szépbén gyönyörködhesünk, meg kell esonkítani, tehát el kell rutítani az egyedet a tovább menve, a mely sze-

*Ezen ügyben további polemikának helyet nem adunk.
Szerk.

rint a nemzeti tanügy templomát béna munkások által kell megépíttetni.

Még azt is megkérdehetem: miért alkottak az állami elemi tanítók maguknak külön orsz. egyesületet?, miért hagyták ott a kevesebb fizetésű és rendezetlenebb viszonyok közt élő községi és felekezeti kártársait?, miért alkottak a különböző felekezetek tanítói maguknak külön egyesületeket? Ezt még már mi polgáriskolaik nem tudjuk megérteni. Ilyet már igazán nem akarunk.

Ha tehát nem a levegőben, de a földön és az igazság utain fogunk járni, hamarabb megértjük egymást s tisztább lesz az az óhajtott kapocs.

Mi azonban elveiktől nem tántorodunk el, nekünk a szakosztályok nem kellenek, nekünk csakis az önálló polg. isk. körök lehetnek egyedüli vágyaink.

Tömrőlünk kell, többen kell legyünk, ha lehetni akarunk, mert nagy és életbe vágó a munka, a mely roánk nehezedik.

A megyei tanítótestületek járáskörében néhányan elosztogatva nem érünk célra soha.

Tudjuk, hogy bármely testületnek egyik rendes tagja ép olyan jogokat élvez, mint a másik. Már pedig kívánni sem lehet s nem is volna helyes, hogy egy felszinen lévő polg. iskolai kérdésnél pl. szavazati jogot gyakoroljanak az 5-6-szoros számban lévő elemi iskolai tanítók, a kiknek a polg. iskola ügyei nem szakmájuk. Ha pedig a szavazati jogot tőlük ez esetben elvonjuk, akkor mi külön jogokat élvezve elvben azonnal külön testületet képeznénk. A rövidebbet azonban így is mi huznók, volna bizonyos önállóságunk, de név és firma nélkül s ez esetben is egy-egy fontos kérdés eldöntése néhány emberre szorul, s a köri gyűlésekről haza térve, levelezések által kellene tudassuk dolgainkat, még a velünk egy megyében levő kártársainkkal is.

Ime láthatja mindenki, hogy ez céltalan, kiegyeztetetlen és tarthatatlan állapot.

Szerintem mindenki azon a ponton állja meg helyét, a hová a Haza szava odaparancsolta, s az volna az igazi kötelesség-mulasztás, ha a polg. iskolai tanárok saját ügyükre nézve most hallgatva vesztegelnének.

Nem akarhatunk elsősorban elemi-iskolai s csak másodsorban polgári-iskolaiak és semmiesetre sem más lenni, mint a polg. iskola munkásai. Pedig még egyszer hangsúlyozom, hogy az egyes iskola fajokat összekötő szoros kapocs őszinte hívei vagyunk.

A polgári iskolaiak országszerte zászlót bontottak s ennek jogosultságát a Minister is elismerte, mert az általa 1897. május 12-én 18562 sz. alatt hitelesített orsz. polg. iskolai egyesület alapszabályainak 43. §-ában megengedi a körökké alakulást.

A polg. iskolai tanárok körökké alakulása tehát nemcsak szükséges, de már egy éve, hogy jogos és nem törvényellenes törekvés. Törvényellenes dolog csak az volna, ha a polg. iskolai tanárok most egyuttal megtagadnák a megyei tanítótestületbe való tartozást. Erre azonban senki sem gondol, ilyet senki sem tesz, valamint arra sem gondol senki, hogy az elemi iskolának, vagy a megyei tanítótestületnek ne munkása, hanem ellensége legyen.

Erősen hisszük, hogy a törvényes elválasztást is meghozza az idő talán a Halász min. oszt. tanácsos által megjósolt 2 évi időnél jóval előbb.

Az országszerte kibontott zászlót pedig, a melyen a polg. iskola néven kívül más felírás nincsen, nem fogjuk cserben hagyni, hanem szívvel, lélekkel, anyagilag és szellemileg támogatni s védelmezni fogjuk. E támogatást elég élesen bizonyítja az, hogy Gömörben, Békésben, Krassó-Szörényben, a Marosmentén, Csongrád, Sopron és Vas megyékben s még több helyen is már megvannak a polg. iskolai körök.

Háromszék-, Brassó megye ugyanezt a lelkesedést karolta fel, midőn kimondta a közös kör szükségességét. Látni való tehát, hogy nem egyedül a kézdívisárhelyi polg. isk. testülete, nem is egyedül Erdélyi Károly igazgató személye, nem is rejtett okok e mozgalmak előidézői; hanem a polgári iskola életkérdése.

Hogy a mozgalom tőlünk indult ki, ez a véletlen műve, s hogy éppen Erdélyi Károly segítette az eszmét diadalra jutni, ez az Ő lelkes ügyszertetőnek és kötelesség tudásának egyik legfényesebb

bizonyítéka. A ki mások megrontása nélkül akarja a maga javát, az helytelenül nem cselekedhetik.

És az elősorolt megyék polgáriskolai tanárainak nagy számával szemben gondolja Ő ur, hogy a helyesebb s az igazságosabb álláspontot védi? Sok volna egy fejnek!...

Végül nem az Ő ur részéről nekem juttatott jó indulat, hanem csakis az ügy igazsága és a helyzet legfényesebb megvilágíthatása érdekében jelentem ki, hogy semmi sem bizonyítja jobban az önálló polg. iskolai körök szükségességét, mint éppen Ő ur cikkkel és magatartásával, a ki polg. iskolai léte egy csomó hangzatos és hamis gondolattól eltelte tévelyeg.

Pedig, mint gyakran láthatjuk, Ő ur soha sem azt írja irataira, hogy elemi tanár, hanem polg. iskolai tanár.

Én ebből mégis azt merem következtetni, hogy a polg. iskolát jobban szereti, tetszik neki a tanári cím is, nagy szerénnyel elkészített írói életreje is e czímen jelent meg, jól esik a több fizetés is, — és mégis-mégis, — vagy nem látja az átalakulás hajnalpirját, vagy mint inkább hiszem, nem akarja látni.

Tegye ezt különben bármiféle okból, mert bátran elmondhatom, hogy a hazai polg. iskolai tanárság sem az így szerzett, sem az ezután szerzendő érdemeit nem irigylti tőle, sem egyedül üdvözítő eszméiből nem kér, sem Ő ur magatartása miatt nem bosszankodik.

A mi továbbá Ő, azaz Kiss Jenő urnak a „Székelyföld“ 35. és 37-ik számában is közölt többi okoskodásait illeti, a melyekkel minden soromba rossz indulatot igyekszik beleönteni; olyan dolgokkal mutat rá törekvéseinkre, a minőket mi sem akarunk, olyan dolgokra tanít, a miket meg éppen mi akarunk, szóval talán a mások lerántása által akar feltűnni, ok nélkül, terjedősen lelkesedik, egyes helyeken pedig szenvedélyesen handabandázik, ezekre kérem elolvasni a lap április 21-iki számában közölt cikkemet, a melynek hangja, tárgyilagossága és a belőle kisugárzó szándék, hogy mily ellentétben áll Ő ur magyarázataival, ennek eldöntését az olvasó közönségre bízom.

Ezek után ez ügyben saját részemről több mondani valóm nincsen és nem is lesz; mert a ki a polg. iskolai tanárok törekvéseiben ezek után sem veszi észre az igazságot, azt szerintem nem egy emberi lény, de a legfelsőbb menyei hatalom sem képes arról meggyőzni.

Balázs Márton,
polg. isk. tanár.

Ujdonságok.

— Időjárásunk a fagyos szentek tisztelőire, elég szomorú arcot öltött. Napok óta hull az áldás. A folytonos borulás és eső ezuttal nagyon örvedes jelenség, mert a legjobb konzervatív a fagyos szentek garázdálkodása ellen. Ha jövő szombatig nem derül fel az idő, remélni lehet, hogy a májusi fagy elmarad.

— Bankett. A kézdívisárhelyi kir. törvényszékhez újonnan kinevezett elnök Solim Miklós tisztelőre f. hó 10-én fényes bankett volt a Nemzeti szállóban. — Ritkán van alkalmunk oly szép distingváltság közönséget ünnepies lakomán együtt látni, mint a mostani volt. Nem csak a kir. törvényszék és járásbírók, hanem a város területén levő összes hatóságok, testületek s az egész intelligencia képviselve valának a vidékről is igen szép, előkelő közönség vett részt a banketten. Maga az összegyűlt közönség a legszebben illusztrálja azon nagy népszerűséget, melylyel a mi derék, érdeműs elnökünk bír, — ki évek során Kézdívisárhelyt működvén, tudásával, erélyével, szorgalmával és modorával mindenkit meg tudott nyerni a maga részére. A rendkívül fényes banketten igen természetesen minden toaszt az új elnököt ültető s hogy abban nem volt fogyatkozás, az nagyon elképzelhető. Hosszas volna felsorolni szeretet és rokonszenvnek mindazon megnyilatkozásait, mik ékezebbnél-ékezebb pohárköszöntőkben nyertek kifejezést s csak annyit említünk meg, hogy Szancesli Antal bíró a törvényszékért, Bartók Károly polgármester a város polgársága, Fejér Károly járásbíró a járásbírók, Dr. Bánffy Zsigmond az ügyvédikar nevében köszöntötték fel az elnököt. S ezeken kívül

egész sora következett a toasztoknak. A kedélyes lakoma hajnalban ért véget.

— Eljegyzés. Bálint Gyula postatiszt eljegyezte társadalmi életünk egyik legkedvesebb alakját, Bartha Zsuzsika kisasszonyt. Gratulálunk.

— Tavaszi vásár. Májusi országos vásárrunk mult hétfőn folyt le közepes eredménnyel. Az általános gazdasági nyomás nagyon megedzett az egész vásáron. A szombaton és vásárnap tartott három vásáron behajtatott eladás végett nagy marha 1439, ló 349, borjú és csikó 109. Ebből eladatott nagy marha 475, ló 90, borjú, csikó 55.

— Székely fiuk elhelyezése. Folyó hó 10-én indultak utnak az ország különböző városai ipari kiképzésre székelyföldünkről a székely ifjak. Kézdívisárhelyről d. u. 2 óra 22 perczkor indult közdi és orbai járásból 14 fiu ifj. Czimbalmos Ferencz kamarai tag vezetésével. Seps-Szentgyörgyön a fiuk száma Csikból 56, sepsi és miklósvári járásból 34, összesen 90 fiuval szaporodott, honnan már László Gyula kamarai másod titkár és két kamarai tisztviselő kalauzolás mellett mentek tovább, kik a fiukat rendeltetési helyekre kísérik. A kamarának ezen nemes cselekedete dicséretre nem szorul — csak azt vettük fájdalmasan tudomásul, hogy éppen Kézdívisárhelyről senki sem ment, sőt felvételre nem is jelentkezett, a mi a közönség közönyösségében leli magyarázatát, pedig bizony nem utolsó dolog, midőn fiainkat teljesen költségmentesen nevelhesjük jó iparosnak.

— Erélyes községi bíró. Az altorjai határ tagosítása után az új dűlőutak a régi barázdák, gyephatár-vonalak miatt csaknem járhatatlanok. Örömmel értesültünk arról, hogy a községi bíró intézkedni akar arról, hogy mindenki új tagja végét 40 czeinti határszáncczal lássa el és az utvonulat a mélyedések betöltése által járhatóvá tegye. Ezen kívül intézkedett az iránt is, hogy az új dűlőutak megfelelő szélességű új hiddal láttassanak el. Melegen ohajtjuk, hogy az erélyes és gondos bíró ez intézkedése minél hamarabb megvalósuljon.

— Új sétány. K. Vásárhely város közvetlen közelében a kézdívisárhelyi birtokosság az altorjai új tagból 3 fél széles utat hagyatott fenn, mely a községnek vásárnaponként üdülőhelyül, sétányul szolgálhat. Nagyon ohajtandó volna, hogy e közhely gondozásáról vagy a város, vagy a birtokosság intézkedjen.

— Iparosok figyelmébe. A Háromszék megyei iparosok részére alakítandó nyugdíj-intézet tárgyában f. hó 17-én délután 3 órakor a tanácsház nagytermében értekezlet lesz, melyre az iparos urak tisztelettel meghívotnak.

— Montlisztmalom. Pomm Gotthard a városi folsómalom bérlője — hogy az itteni őrlési mizeriákon segítve legyen — malmát montliszt őrlésre is átalakította, a hol mindenki legfinomabb montlisztet őrltethet búzából vagy rozsából nagyon csekély vám, esetleg fizettség ellenében. Melegen ajánljuk közönségünk figyelmébe.

— „Pillangó“ A „Pillangó“ társadalmi és művészeti élelzap 14 száma az állandó alakokon kívül 20 szebbnél-szebb rajzzal megjelent és lehetőleg még gyönyörűbb kivitelen, mint az első 14 szám. Hasonló lap magyarul még nem jelent meg és a közönség pártolását minden tekintetben megérdemli A „Pillangó“ szerkesztősége és kiadóhivatala Budapesten, Teréz-kört 35 sz. a. Előfizetési ára negyedévre egy forint.

Nyiltér*)

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziszert ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik köszvénynél, csúznál, tag-szagattasnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyártója Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziszert, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 ft. üvegentől árban majdnem minden gyógyszertárban kapható; főraktár: Török József gyógyszerész Budapest. Bevásárlás alkalmával igen óvatossá legyünk, mert több kisebbbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony“ védjegy és Richter cégjegyzés nélkül mint nem valódi utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és lársa, cs. és kir. udvari szállító, RUDOLSTADT.

*)E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a szerző

Van szerencsém úgy a helybeli, mint vidéki t. közönség szíves tudomására adni, hogy Kovásznán

ÁLLANDÓ FOGGYÓGYÁSZATI TERMET

nyitottam a hol a foggyógyászat köré vágó minden műveletet úgy operatív, mint technikai ágban elvállalok.
Rendelés minden nap reggeltől estig

Dr. Morvay István

25 62—* egyetemes orvos-tudor, fog- és szájbetegségek speciálistája.

Sz. 2216 k. ü.
1898.

Árlejtési hirdetmény.

A közdivásárhelyi kir. törvényszéki fogház kibővítésénél szükséges építkezési munkálatokat 5070 frt 94 krajczár költség keretén belül leendő biztosítása iránt szóbeli árlejtési hirdetnek. — Az árlejtés a kir. ügyészség hivatali helyiségében 1898. Május hó 31-én délelőtt 9 órakor kezdődik, melyben csak azok ve-

hetnek részt, kik a kikiáltási ár 10%-kát bánatpénzül a tárgyalás kezdetén a tárgyalás vezetőjének kezéhez lefizetik.

Az árlejtési feltételek a kir. ügyészség hivatali helyiségében a hivatalos órákban megtekinthetők.

Írásbeli zárt ajánlatok az árlejtésre kitűzött óráig a kir. ügyészség hivatalos helyiségében elfogadhatók.

A kir. ügyészségtől.

Kézdi-Vásárhelyt, 1898. Május hó 10-én.

Bocskor Kálmán,
kir. alügyész.

(85 1-3)

ÚJ ÓRÁS ÜZLET.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy Kézdi-Vásárhelyt április 1-től kezdve, a kaszárnya melletti Pánczélféle ház bolthelyiségében, a kor igényeinek megfelelő

ÓRÁS ÜZLETET

nyitottam.

Üzletem be van rendezve fali- és ingaórákkal; zsebórák rendelés útján pontosan eszközöltetnek.

Óra-, valamint ékszer-javításokat is elfogadok és órajavításokért 2 évi felelősséget vállalok.

Ugy a helybeli, valamint vidéki n. é. közönség szíves pártfogását kérve, maradtam

teljes tisztelettel:

KOVÁCS LÁZAR,
órás.

(77 3-3)

HIRDETME NY.

Ő es. és apostoli királyi Felségének legfelső elhatározása folytán ezzel megindították

a XX-ik m. királyi államsorsjáték,

melynek remélhető tiszta jövedelme akként osztassék fel, hogy abból 1. a vagyontalan állami tisztviselők özvegyei és árvái részére gyűjtendő alap, 2. a ezirkevenezia „László”-gyermekkórház, 3. a zólyom-lipesei „Gizella” munkás-árvaház, 4. a Jásziv-egyesület, 5. az erdővidéki (baróti) közkórház, 6. a budapesti „Klotild” szeretetház, 7. a kolozsvári jótékony nőegylet, 8. a nagypénteki társulat, 9. a békésmegyei Fehér Kereszt-egylet részesíttessék.

E sorsjáték összes, 7691-ben megállapított nyereményei az alább következő játékterv szerint **365,000** koronára rugnak, és pedig:

1 főnyeremény	150.000 korona	10 nyeremény á 1000 korona
1	50.000	20 „ á 500 „
1	20.000	50 „ á 100 „
1	10.000	100 „ á 50 „
2 nyeremény á 5.000	1000	20 „ á 20 „
5 „ á 2.000	6500	10 „ á 10 „

Az összes nyeremények készpénzben fizetnek ki.

A húzás visszavonhatatlanul **1898. évi június hó 30-án** Budapesten történik.

Egy sorsjegy ára **2 frttal o. é. van megállapítva.**

Sorsjegyek kaphatók a lottó-igazgatásnál Budapesten (Pest, fővámház, főlemezlet) a hová a megrendelt sorsjegyek árát postautalvány mellett előre beküldendő, valamennyi só- és adóhivatalnál a legtöbb postahivatalnál és minden városban és nevezetesebb helységben fellállított egyéb sorsjegyáruló közegnél.

Budapesten, 1898. április hó.

(80 3-6)

M. kir. lottó-igazgatóság.

SCHISSER PÁL

első nagy kárpitos-butor-raktárában

Kézdi-Vásárhelyt

nagy választékban kaphatók a legszolidabban munkált ruganyos szalon-butorok minden minőségben. Teljes garnitúrák: egy kanapé, 6 drb karosszék 100 frtól feljebb, ezenkívül mindenféle divány ottománok, faragott, tömören hajlított faszékek és függőnytartók, tükrök, tolelt-asztalok, löször és tengerifü matrácok és sodronyágybetétek galvanizált sodronyból tömör fakerettel és vasalással, egy nagy ágyra darabja 9 frt. Összehajtható vas-ágyak 32 rugós matráczezel.

Az üzlethelyiség a kaszinó-épület földszintjén van.

(88 44-100)

Háromszékvármegye alispánjától.

Sz. 11324

1898.

Pályázati hirdetmény.

A vármegye alispáni hivatalánál egy, évi 400 frt fizetés és 100 frt lakbérrel javadalmazott, irnoki állás betöltendő.

Pályázni óhajtok az 1883. évi I. t. cz. 19. §-ához képest 4 gym. vagy reál tanodai vagy polgári iskolai képesítésüket, eddigi szolgálati viszonyaikat és erkölcsi előéletüket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodásukat Háromszékvármegye főispánja Pótsa József ur ó nagyméltóságához f. év május hó 25-ig adják be.

S.-Szentgyörgyön, 1898. évi május 5-én.

Gábor Péter,
alispán.

83. 2-2

SZIVATTYUKAT

házi, ipari, mezőgazdasági, építkezési és egyéb nyilvános célokra kéz-, járgány és erőhajtásra,

TÜZFECSKENDŐKET

városi, községi, gazdasági és gyári tűzoltóságoknak

harangokat és harangállványokat

templomok, iskolák stb. részére.

Büzmentesen működő pöczegödör tisztító készülékeket, utcái öntözőkocsikat, sárkaparókat

készít és ajánl a

BUDAPESTI SZIVATTYU- és GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG (ezelőtt **Walser Ferencz**)

Budapest, VI., Külső váciut 45.

(25 17-40)

Árjegyzékek és költségvetések ingyen és bérmentve.